

KODEKS POSTĘPOWANIA KARNEGO

Komentarz do nowelizacji 2019

Joanna Mierzwińska-Lorencka

NOWELIZACJA KPK 2019

KODEKS POSTĘPOWANIA KARNEGO

Komentarz do nowelizacji 2019

Joanna Mierzwińska-Lorencka

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

Stan prawny na 10 stycznia 2020 r.

Wydawca

Monika Pawłowska

Redaktor prowadzący

Adam Choiński

Opracowanie redakcyjne

JustLuk

Projekt okładek serii

Wojtek Kwiecień-Janikowski, Przemek Dębowski

Łamanie

Krystyna Szych – JustLuk

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2020

ISBN 978-83-8187-462-5

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Wstęp

Nowelizacja Kodeksu postępowania karnego wprowadzona ustawą z 19.07.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1694) stanowi kolejną modyfikację przepisów procesowych, która w założeniu ustawodawcy ma służyć przyspieszeniu postępowania karnego, likwidacji zbędnych formalizmów, wzmocnieniu pozycji pokrzywdzonego w postępowaniu karnym, dostosowaniu regulacji procesowych do wyzwań wynikających z rozwoju technologicznego oraz szerszemu zabezpieczeniu interesu społecznego. W istocie nowelizacja ta wprowadza także zmiany o charakterze modelowym, głęboko ingerując m.in. w zasadę prawdy materialnej, zasadę bezpośredniości, a także zasadę inkwizycyjności procesu.

Dla ukształtowania obecnie obowiązującego modelu postępowania karnego znaczenie miały przede wszystkim trzy ostatnie tzw. duże nowelizacje Kodeksu postępowania karnego: ustawa z 27.09.2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1247 ze zm.), ustawa z 20.02.2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 396) oraz ustawa z 11.03.2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 437). Pierwsza z nich miała na celu przemodelowanie postępowania jurysdykcyjnego w kierunku większej kontradiktoryjności. Zmiany wprowadzone ustawą nowelizacyjną z 2015 r. miały z kolei uzupełnić i jednocześnie wzmocnić zakres zmian z 2013 r. poprzez m.in. nadanie priorytetu zasadzie kontradiktoryjności, a także wprowadzenie na grunt prawa karnego procesowego stosowania znowelizowanych instytucji prawa karnego materialnego. Ostatnia nowelizacja z 2016 r. zmodyfikowała model postępowania karnego w kierunku przywrócenia szerszego zakresu inkwizycyjności postępowania sądowego.

Stanowiąca przedmiot niniejszego opracowania nowelizacja z 2019 r. po raz kolejny wprowadza modyfikacje, które pozostają nie bez znaczenia dla modelu postępowania karnego. Modyfikacje obejmują 128 przepisów, przy czym kilka z nich stanowi nowe, nieznanie uprzednio instytucje (np. odstąpienie od przesłuchania pokrzywdzonego w charakterze świadka – art. 315a k.p.k., postępowanie dowodowe bez udziału oskar-

zonego lub obrońcy – art. 378a k.p.k.). Nowelizacja obejmuje swym zakresem zmiany o niejednolitym charakterze, które dotyczą zarówno kwestii merytorycznych, jak i technicznych bądź porządkujących.

Wprowadzone nowelizacją z 2019 r. zmiany są bardzo liczne i dotyczą postępowania karnego na wszystkich jego etapach. Istotne modyfikacje wprowadzono w zakresie przeprowadzania czynności procesowych, zliberalizowania przepisów o przeprowadzaniu przez sąd dowodów w niezbędnym zakresie, także pod nieobecność stron, oraz doręczeń pism procesowych. Na mocy dodanych przepisów sąd ma możliwość oddalenia wniosków dowodowych, jeżeli będą składane po wyznaczonym terminie, chyba że będą dotyczyć kwestii mających fundamentalne znaczenie dla odpowiedzialności karnej oskarżonego. Daleko idące zmiany obejmują również strony postępowania, w tym świadków i pokrzywdzonych, a także pełnomocników procesowych. Najistotniejsze w tym zakresie zmiany dotyczą wydłużenia terminu do cofnięcia wniosku o ściganie, uszczegółowienia zasad wnoszenia subsydiarnego aktu oskarżenia, nowych uprawnień oskarżycieli posiłkowych, poszerzenia zakresu odesłań z przepisów dotyczących obrońcy w stosunku do pełnomocników oraz wprowadzenia terminu przesłuchania pokrzywdzonego w charakterze świadka i doprecyzowania zasad przesłuchiwanie małoletniego pokrzywdzonego. Zmianie uległy także zasady w zakresie udostępniania akt biegłym. Nowelizacja w istotny sposób zmieniła formułę ogłaszania orzeczeń i ich uzasadniania. Najistotniejsze zmiany dotyczą zniesienia obowiązku podawania ustnych motywów rozstrzygnięcia w sytuacji, gdy nikt się nie stawił na ogłoszenie wyroku, a także umożliwienia poprzestania na zwięzłym przedstawieniu rozstrzygnięcia sądu oraz zastosowanych przepisów ustawy karnej, w sytuacji gdy ze względu na obszerność wyroku jego ogłoszenie wymagałoby zarządzenia przerwy lub odroczenia rozprawy. Nowelizacja w sposób istotny zmieniła również formułę uzasadnień wyroków, które mają być sporządzane na specjalnych formularzach. Modyfikacje wprowadzone ustawą nowelizacyjną obejmują również postępowanie odwoławcze, postępowanie kasacyjne, a także postępowania szczególne. W odniesieniu do zmian reguł w postępowaniu odwoławczym szczególną uwagę zwrócić należy na modyfikację w zakresie względnych przesłanek odwoławczych z art. 438 k.p.k., a także znacznego poszerzenia zakresu orzeczeń reformatoryjnych wydawanych przez sąd odwoławczy w związku ze zmianami w zakresie reguły *ne peius* (art. 454 k.p.k.).

Niniejszy komentarz został podzielony na dwie części. W części pierwszej zostały omówione (w kolejności przyjętej w ustawie nowelizacyjnej) przepisy, które uległy modyfikacji lub zostały dodane do Kodeksu postępowania karnego. Do każdego przepisu przedstawiony został zakres zmian dokonanych nowelizacją z 2019 r. Następnie porównano stan prawny sprzed i po nowelizacji, a także skomentowano zmienione i dodane przepisy. W komentarzu zawarto rozważania dogmatyczne oraz orzecznictwo Sądu Najwyższego i sądów powszechnych. W zasadniczej mierze skupiono się jednak

na zaakcentowaniu problemów, które są istotne z punktu widzenia praktyki stosowania prawa. W części drugiej komentarza przedstawiono przepisy przejściowe. Normy te nie rozwiązują wszystkich wątpliwości interpretacyjnych, albowiem pamiętać należy, że w zakresie obowiązywania nowych przepisów postępowania karnego co do zasady obowiązuje reguła „chwytania w locie”. W tym zakresie, poza wskazaną analizą przepisów procesowych, dokonano wykładni przepisów przejściowych ustawy nowelizacyjnej w kontekście ich stosowania w różnych układach procesowych.

W książce przytoczono dwie wersje brzmienia komentowanych przepisów. Pismem pogrubionym zaznaczono przepisy wprowadzone ustawą nowelizującą, natomiast pismem zwykłym oznaczono przepisy już nieobowiązujące.

Podkreślić należy, że komentarz ten nie stanowi wyczerpującej i kompleksowej analizy wszystkich problemów, jakie mogą pojawić się w związku ze stosowaniem przepisów procedury karnej w praktyce. Autorka ma świadomość, że normy procesowe nie powinny być objaśniane w oderwaniu od ich otoczenia normatywnego. Tam, gdzie było to wskazane, starano się więc ukazać wzajemne powiązania przepisów, aby jak najpełniej przedstawić analizowane instytucje procesowe.

Opracowanie ma stanowić przydatne narzędzie do wykorzystania przez praktyków prawa, w tym prokuratorów, sędziów, obrońców oraz pełnomocników w sprawach karnych. Komentarz stanowi także źródło wiedzy dla aplikantów zawodów prawniczych i osób przygotowujących się do egzaminów zawodowych.

Warszawa, styczeń 2020 r.

Joanna Mierzwińska-Lorencka

wymienionych w art. 21 § 1 pkt 1 k.p.k. prokurator zawiadamia o wszczęciu postępowania osobę przełożoną nad osobą, przeciwko której prowadzone jest postępowanie (zob. T. Grzegorzcyk, *Kodeks...*, t. 1, Warszawa 2014, s. 161). W przypadku osób będących członkami samorządu zawodowego prokurator powiadamia właściwy organ tego samorządu (art. 21 § 1 pkt 2 k.p.k.), natomiast w odniesieniu do osób wymienionych w art. 21 § 1 pkt 3 k.p.k. zawiadamia się Ministra Sprawiedliwości, prezesa sądu apelacyjnego oraz prezesa sądu rejonowego właściwych ze względu na siedzibę kancelarii komorniczej.

3. Przez pojęcie ukończenia postępowania należy rozumieć zarówno uprawomocnienie się orzeczenia kończącego postępowanie w stosunku do *meritum* sprawy, jak i stwierdzenie niedopuszczalności postępowania. Obowiązek zawiadomienia o ukończeniu postępowania spoczywa na organie, który wydał orzeczenie kończące postępowanie (zob. Z. Gostyński, S. Zabłocki [w:] *Kodeks...*, t. 1, red. R.A. Stefański, S. Zabłocki, Warszawa 2003, s. 335). Obowiązek ten dotyczy zatem prokuratora, który wydał bądź zatwierdził postanowienie o umorzeniu postępowania przygotowawczego, które nie zostało zaskarżone, bądź w razie zaskarżenia zostało utrzymane w mocy, jak i sądu, który wydał prawomocny wyrok (sądu *a quo* albo sądu *ad quem*).
4. Zawiadomienie powinno być przekazane bezzwłocznie, tj. natychmiast, od razu, bez zbędnej zwłoki, po prawomocnym ukończeniu postępowania w sprawie przeciwko danej osobie. Nie ma przy tym znaczenia, jakiej treści orzeczenie wydano w związku z zakończeniem tego postępowania. Należy zauważyć, że ustawodawca zrezygnował obecnie z fakultatywnego powiadomienia o wszczęciu postępowania przeciwko osobom zatrudnionym w instytucjach państwowych, samorządowych i społecznych, uczniom i słuchaczom szkół oraz żołnierzom, jeżeli wymaga tego „ważny interes publiczny”. Oznacza to, że prokurator jest zobligowany do zawiadomienia osób określonych w art. 21 § 1 pkt 1 k.p.k. w każdej sytuacji, nawet jeśli nie wymaga tego ważny interes publiczny. Obowiązek ten nadal dotyczy tylko przestępstw ściganych z urzędu.

Art. 29. [Skład na rozprawie apelacyjnej i kasacyjnej]

§ 1. Na rozprawie apelacyjnej i kasacyjnej sąd orzeka w składzie trzech sędziów, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej.

§ 2.⁵ Apelację lub kasację od wyroku orzekającego karę dożywotniego pozbawienia wolności albo wnoszącą o wymierzenie takiej kary rozpoznaje sąd w składzie pięciu sędziów.

⁵ Art. 29 § 2 zmieniony przez art. 1 pkt 4 ustawy z 19.07.2019 r. (Dz.U. poz. 1694) zmieniającej nin. ustawę z dniem 5.10.2019 r.

Art. 29. § 1. Na rozprawie apelacyjnej i kasacyjnej sąd orzeka w składzie trzech sędziów, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej.

§ 2. Apelację lub kasację od wyroku orzekającego karę dożywotniego pozbawienia wolności rozpoznaje sąd w składzie pięciu sędziów.

Zakres zmian

1. Nowelizacja z 2019 r. uzupełnia treść art. 29 § 2 k.p.k. w zakresie dotyczącym poszerzenia kategorii spraw, w których sąd rozpoznaje apelację lub kasację w składzie pięciu sędziów. Może to nastąpić, jeżeli w apelacji lub kasacji zawarto wnioski o wymierzenie kary dożywotniego pozbawienia wolności. Dotychczas przepis ten dotyczył wyłącznie rozpoznania apelacji lub kasacji od wyroku orzekającego karę dożywotniego pozbawienia wolności.

Skład sądu na rozprawie apelacyjnej i kasacyjnej

2. Komentowany przepis reguluje skład sądu rozpoznającego apelacje oraz kasacje. Regulacja ta wprowadza zasadę, że w sprawach apelacyjnych oraz kasacyjnych sąd odwoławczy i Sąd Najwyższy orzekają w składzie zawodowym trzech sędziów. W składach tych nie występują ławnicy, choć wskazać należy, że regulacje nowej ustawy o Sądzie Najwyższym z 8.12.2017 r. (Dz.U. z 2019 r. poz. 825) zezwalają na rozpoznanie skargi nadzwyczajnej w składzie ławniczym, pomimo że w sprawach tych stosuje się przepisy Kodeksu postępowania karnego (zob. art. 95 pkt 2 oraz art. 94 § 1 i 2 u.SN). Przepis § 1 komentowanej regulacji odnosi się do składu sądu odwoławczego, którym może być sąd okręgowy lub sąd apelacyjny, a także wyjątkowo Sąd Najwyższy, jeśli rozpoznaje apelację w wypadku przejęcia sprawy do swego rozpoznania w związku z pytaniem prawnym albo wznowienia postępowania przez sąd apelacyjny i uniewinnienia oskarżonego lub umorzenia postępowania (art. 441 § 5 i art. 547 § 3 *in fine* k.p.k.), oraz składu sądu kasacyjnego rozpoznającego nadzwyczajny środek zaskarżenia, tj. Sądu Najwyższego.
3. Zgodnie z zasadą przewidzianą w tym przepisie na rozprawie apelacyjnej sąd odwoławczy orzeka w składzie trzech sędziów. Zauważyć jednak należy, że zasada ta dotyczy wyłącznie sądu apelacyjnego. W sądzie okręgowym jako sędzie odwoławczym zasadą jest orzekanie w składzie jednoosobowym. W składzie trzech sędziów sąd okręgowy – sąd odwoławczy – orzeka tylko w postępowaniu zwyczajnym, gdy postępowanie przygotowawcze zakończyło się w formie śledztwa, a także w postępowaniu o wydanie wyroku łącznego. W pozostałych postępowaniach, tj. gdy postępowanie przygotowawcze zakończyło się w formie dochodzenia, w postępowaniu prywatnoskargowym oraz w postępowaniu przyspieszonym, skład sądu odwoławczego (sądu okręgowego)

jest jednoosobowy. Wyjątkowo o konieczności rozpoznania sprawy w składzie trzyosobowym w sądzie okręgowym jako sądzie odwoławczym może zadecydować prezes lub sąd. W Sądzie Najwyższym także istnieją wyjątki od zasady rozpoznania kasacji w składzie trzech sędziów. Dotyczy to sytuacji, gdy Sąd Najwyższy rozpoznaje kasację od postanowienia wniesioną przez podmioty szczególne wymienione w art. 521 § 1 i 2 k.p.k. Wówczas może orzekać na rozprawie w składzie jednoosobowym, o ile Prezes Sądu Najwyższego nie zarządzi rozpoznania takiej kasacji w składzie trzech sędziów (art. 534 § 1 w zw. z art. 535 § 1 k.p.k.) albo w takim składzie skierować ją do rozpoznania na posiedzeniu w wypadku wniesienia kasacji na korzyść oskarżonego od postanowienia, gdy podlega ona uwzględnieniu w całości w razie jej oczywistej zasadności (art. 534 § 1 w zw. z art. 535 § 4 i 5 k.p.k.). Zauważyć przy tym należy, że od 5.10.2019 r. Sąd Najwyższy jest uprawniony do rozpoznawania kasacji także na niekorzyść oskarżonego w całości na posiedzeniu bez udziału stron w razie jej oczywistej zasadności (zob. komentarz do art. 535 § 5 k.p.k.). Wyjątkiem od zasady składu trzyosobowego sądu kasacyjnego jest także sytuacja, w której Sąd Najwyższy rozpoznaje na rozprawie kasację, która dotyczy orzeczenia Sądu Najwyższego. Wówczas Sąd Najwyższy orzeka w składzie siedmioosobowym, chyba że orzeczenie zostało wydane jednoosobowo – w takim wypadku Sąd Najwyższy orzeka w składzie trzech sędziów (art. 534 § 2 k.p.k.).

Skład sądu apelacyjnego lub kasacyjnego od wyroku orzekającego karę dożywotniego pozbawienia wolności lub rozpoznającego apelację lub kasację wnoszącą o wymierzenie takiej kary

4. Przepis § 2 komentowanej regulacji odnosi się do składu sądu orzekającego na rozprawie apelacyjnej i kasacyjnej od wyroku orzekającego karę dożywotniego pozbawienia wolności albo też rozpoznającego apelację lub kasację wnoszącą o wymierzenie takiej kary. Nie ma przy tym znaczenia, czy kara wymierzona została jako kara jednostkowa czy kara łączna (wyrok SN z 1.03.2007 r., V KK 4/07, OSNKW 2007/4, poz. 36). Tożsamo w orzecznictwie traktowana jest sytuacja, w której kara dożywotniego pozbawienia wolności została orzeczona w wyroku łącznym.

Art. 38. [Spór o właściwość]

§ 1.⁶ Spór o właściwość między sądami rozstrzyga ostatecznie sąd wyższego rzędu właściwy ze względu na siedzibę sądu, który pierwszy wszczął spór. Spór o właściwość między sądem rejonowym a sądem okręgowym rozstrzyga sąd apelacyjny,

⁶ Art. 38 § 1 zmieniony przez art. 1 pkt 5 ustawy z 19.07.2019 r. (Dz.U. poz. 1694) zmieniającej nin. ustawę z dniem 5.10.2019 r.

a spór o właściwość między sądem apelacyjnym a innym sądem powszechnym – Sąd Najwyższy.

§ 2. W czasie trwania sporu każdy z tych sądów przedsięwzię czynności niecierpiące zwłoki.

Art. 38. § 1. Spór o właściwość między sądami równorzędnymi rozstrzyga ostatecznie sąd wyższego rzędu nad sądem, który pierwszy wszczął spór.

§ 2. W czasie trwania sporu każdy z tych sądów przedsięwzię czynności niecierpiące zwłoki.

Zakres zmian

1. Zmianą nowelizacyjną z 2019 r. objęto przepis art. 38 § 1 k.p.k. poprzez wprowadzenie zasad rozstrzygania sporów pomiędzy sądami różnego rzędu. W dotychczasowej wersji przepis ten regulował wyłącznie zasady rozstrzygania sporów pomiędzy sądami równorzędnymi. Zgodnie ze znowelizowanym art. 38 § 1 k.p.k. spór o właściwość między sądami ma rozstrzygać ostatecznie sąd wyższego rzędu właściwy ze względu na siedzibę sądu, który pierwszy wszczął spór. Spór o właściwość między sądami rejonowymi a okręgowymi rozstrzygać ma sąd apelacyjny, a spór o właściwość między sądem apelacyjnym a innym sądem powszechnym – Sąd Najwyższy.

Wszczęcie sporu

2. Spór o właściwość miejscową sądu poprzedza wydanie przez sąd, do którego wpłynęła sprawa, postanowienia o stwierdzeniu swej niewłaściwości miejscowej i przekazanie sprawy innemu sądowi równorzędnemu. Na postanowienie tego sądu przysługuje zażalenie (art. 35 § 3 k.p.k.). W sytuacji gdy strona zaskarżyła to postanowienie i zostało ono utrzymane w mocy przez sąd odwoławczy, rodzi się pytanie, czy sąd, któremu sprawę przekazano do rozpoznania, może wszczęć spór o właściwość. W jednym z orzeczeń wyrażono pogląd, że spór taki jest możliwy, gdyż sąd odwoławczy nie rozstrzyga sporu kompetencyjnego (wówczas jeszcze nieistniejącego), ale dokonuje w trybie instancyjnym sformalizowania prawomocności postanowienia o przekazaniu (por. postanowienie SA w Krakowie z 17.10.2001 r., II AKo 140/01, KZS 2001/10, poz. 26). Stanowisko to zostało skrytykowane w literaturze. D. Świecki wskazał, że niezrozumiałe jest stwierdzenie, że kontrola instancyjna postanowienia o niewłaściwości miejscowej prowadzi do „sformalizowania” prawomocności postanowienia o przekazaniu, co sugeruje, że ma ona charakter formalny, a nie merytoryczny. Oczywiście jest jednak, że kontrola instancyjna ma charakter merytoryczny, a utrzymanie w mocy zaskarżonego postanowienia oznacza, iż kwestia właściwości miejscowej sądu była badana przez sąd wyższego rzędu pod kątem zarówno stwierdzenia niewłaściwości sądu, który wydał zaskarżone posta-

nowienie, jak i prawidłowości wskazania innego sądu równorzędnego jako właściwego miejscowo do rozpoznania sprawy. W takiej sytuacji należy stwierdzić, że nie jest dopuszczalne wszczęcie sporu o właściwość miejscową. Przyjęcie odmiennego poglądu prowadzi do powstania takiego układu procesowego, w którym właściwy do rozstrzygnięcia sporu sąd wyższego rzędu nad sądem, który wszczął spór, dokonywałby także kontroli zasadności postanowienia wydanego w tej samej kwestii przez sąd wyższego rzędu (często ten sam sąd), który rozpoznawał zażalenie na postanowienie w przedmiocie tej właściwości. *Ratio legis* komentowanego przepisu wskazuje, że chodzi w nim o stworzenie dodatkowej możliwości poddania kontroli decyzji sądu niższego rzędu w przedmiocie stwierdzenia swej niewłaściwości miejscowej z inicjatywy sądu, któremu sprawę przekazano do rozpoznania. Natomiast gdy taka kontrola została już przeprowadzona, tyle że z inicjatywy stron w formie kontroli odwoławczej, w takim układzie procesowym kolejna kontrola w ramach sporu o właściwość miejscową oznaczałaby ponowne rozstrzygnięcie tej samej kwestii, co stanowi naruszenie zasady *ne bis in idem* oraz w konsekwencji daje możliwość podważenia decyzji sądu odwoławczego w trybie nieznanym ustawie. Konkludując, trzeba przyjąć, że komentowany przepis ma charakter subsydiarny. W związku z tym może mieć zastosowanie, gdy postanowienie sądu o stwierdzeniu swej niewłaściwości miejscowej i przekazanie sprawy innemu sądowi równorzędnemu nie były przedmiotem kontroli sądu wyższego rzędu w postępowaniu odwoławczym (art. 35 § 3 k.p.k.) – zob. D. Świecki [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. D. Świecki, LEX 2019, komentarz do art. 38.

3. Przepis § 1 komentowanej regulacji odnosi się do kompetencji rozstrzygnięcia sporu o właściwość miejscową pomiędzy sądami równorzędnymi, która to kompetencja przysługuje sądowi wyższego rzędu w stosunku do tego sądu, który pierwszy wszczął spór. Użyty w tym przepisie zwrot odnoszący się do sądu, który „pierwszy wszczął spór”, wskazuje, że przy sporze negatywnym jest to sąd, któremu sprawa została przekazana przez inny sąd równorzędny, a sąd ten kwestionuje zasadność przekazania. Wówczas wszczyna on spór, występując do nadrzędnego nad nim sądu o zbadanie prawidłowości przekazania sprawy pod względem jego właściwości miejscowej.
4. Orzeczenie wydane przez sąd rozstrzygający spór o właściwość jest wiążące dla sądu, którego właściwość została w nim stwierdzona, chyba że ujawnią się nowe istotne okoliczności uzasadniające przekazanie sprawy (uchwała SN z 10.10.1991 r., I KZP 24/91, OSNKW 1992/1–2, poz. 9). Na orzeczenie rozstrzygające spór o właściwość zażalenie nie przysługuje. Przemawiają za tym analogiczne racje, jak za niezaskarżalnością postanowienia wydanego w trybie art. 35 § 2 k.p.k.
5. Wszczęcie sporu o właściwość miejscową powinno nastąpić w formie postanowienia przez sąd, któremu sprawa została przekazana do rozpoznania. W części dyspozytywnej postanowienia sąd ten powinien stwierdzić, że wszczyna spór o właściwość miej-

scową i przekazuje sprawę do rozstrzygnięcia określone mu sądowni wyższego rzędu, w uzasadnieniu zaś powinien wykazać, dlaczego nie jest właściwy miejscowo, oraz wskazać sąd właściwy, któremu sprawę powinien przekazać sąd wyższego rzędu.

6. W zdaniu drugim § 1 komentowanego przepisu ustawodawca dodał regulację, zgodnie z którą spór o własność między sądem rejonowym a sądem okręgowym rozstrzyga sąd apelacyjny, a spór o własność między sądem apelacyjnym a innym sądem powszechnym – Sąd Najwyższy. Zmiana przepisu art. 38 k.p.k. zmierza do wyeliminowania sytuacji, w których samodzielność jurysdykcyjna sądu (art. 8 § 1 k.p.k.) doznaje ograniczenia. Na gruncie poprzedniego brzmienia tego przepisu w orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazywano, że wykluczony jest spór o własność pomiędzy sądami różnego rzędu, a orzeczenie sądu wyższego rzędu w kwestii sporu wiąże sąd niższego rzędu, nawet gdy ten przynależy do okręgu innego sądu wyższego (zob. postanowienie SN z 23.12.1982 r., IV KO 107/82, OSNPG 1983/3, poz. 33). Nadto wykształcił się pogląd o związaniu sądu niższego rzędu postanowieniem sądu wyższego rzędu o stwierdzeniu swojej niewłaściwości na podstawie art. 35 § 1 k.p.k., chyba że w toku dalszego postępowania ujawniły się nowe, istotne okoliczności, mające znaczenie w kwestii własności (zob. postanowienie SN z 10.10.1991 r., I KZP 24/91). Z kolei jeżeli sądowi wyższego rzędu przekazano sprawę w następstwie wykonania postanowienia sądu niższego, podjętego na podstawie art. 35 § 1 k.p.k., które nie zostało poddane kontroli instancyjnej, uznawano, że sąd wyższego rzędu nie jest związany przekazaniem i mógł odmówić przyjęcia sprawy do rozpoznania; stanowisko to wiązało sąd niższy (S. Steinborn, *Stwierdzenie niewłaściwości rzeczowej sądu – art. 35 k.p.k.*, Prok. i Pr. 2001/5, s. 63; odmiennie M. Siwek, *Związanie sądów rozstrzygnięciem w przedmiocie własności*, „Jurysta” 2001/11, s. 21–23).
7. Spór o własność pomiędzy sądami równorzędnymi rozstrzyga sąd nadrzędny nad tym sądem, który wszczął spór kompetencyjny, tj. zaprzeczył swej własności wynikającej z postanowienia o przekazaniu sprawy (zob. postanowienie SA w Krakowie z 18.09.1991 r., II AKo 8/91, KZS 1991/10, poz. 14). Spór o własność pomiędzy sądami różnego szczebla rozstrzyga odpowiednio sąd apelacyjny, jeżeli spór dotyczy sądu rejonowego i sądu okręgowego, Sąd Najwyższy – jeżeli spór dotyczy sądu apelacyjnego i innego sądu powszechnego.

Czynności niecierpiące zwłoki

8. Nowelizacja z 2019 r. nie zmienia treści art. 38 § 2 k.p.k. Przepis § 2 komentowanej regulacji nakazuje sądom pozostającym w sporze o własność miejscową podejmowanie czynności niecierpiących zwłoki do czasu rozstrzygnięcia sporu. Określenie zawarte w tym przepisie wskazujące, że owe czynności podejmuje „każdy z tych sądów”, może wywoływać uzasadnione wątpliwości. Zgodzić się należy z poglądem D. Świeckiego,

Publikacja stanowi praktyczne omówienie najnowszej, obszernej nowelizacji procedury karnej z 19.07.2019 r.

Formuła komentarza pozwala na szybkie wdrożenie się w zakres zmian i ocenę konsekwencji wejścia w życie nowych unormowań z punktu widzenia pełnomocnika procesowego, sędziego czy oskarżyciela publicznego.

Opracowanie zawiera linie orzecznicze i wskazuje, które orzeczenia zachowują swoją aktualność po wejściu w życie nowelizacji.

Omawiane zmiany są bardzo liczne, mają niejednorodny charakter, odnoszą się do postępowania karnego na wszystkich jego etapach i dotyczą m.in.:

- postępowania odwoławczego,
- nadzwyczajnych środków zaskarżenia,
- postępowania po uprawomocnieniu się orzeczenia.

Komentarz jest przeznaczony zarówno dla obrońców i pełnomocników stron, jak i sędziów czy prokuratorów, a także dla osób przygotowujących się do egzaminów zawodowych.

Joanna Mierzwińska-Lorencka – doktor nauk prawnych; adiunkt w Zakładzie Prawa Karnego Instytutu Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk; członek Biura Studiów i Analiz Sądu Najwyższego; prowadziła zajęcia dla aplikantów aplikacji ogólnej w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury; współautorka kasusów dla aplikantów z dziedziny prawa karnego materialnego i procesowego, autorka monografii, komentarzy i artykułów poświęconych tej tematyce.

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45
ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL
WWW.PROFINFO.PL

